

40 år med Småøerne

Jubilæumstillæg til Ø-Posten nr. 155

Sammenslutningen af Danske Småøer

24. marts 1974 - 24. marts 2014

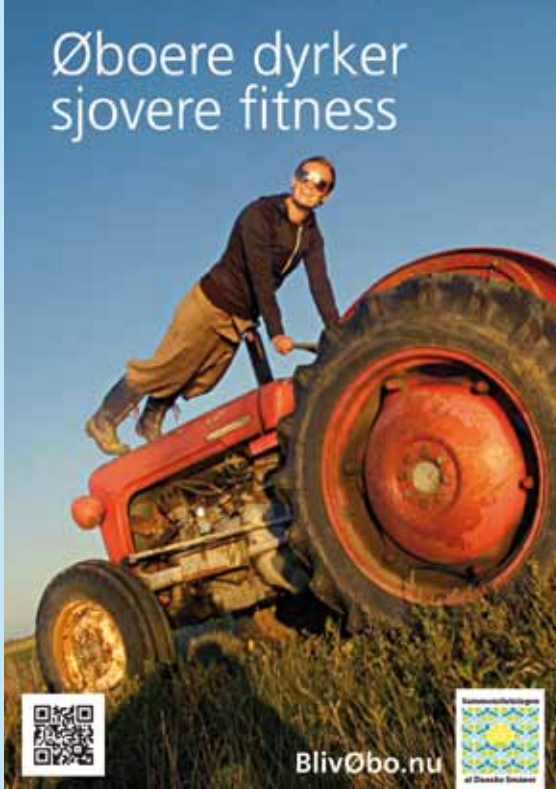
Øboere får friskere sushii

BlivØbo.nu

Øboere dyrker sjovere fitness

BlivØbo.nu

Øboere har sjovere specialbutikker

BlivØbo.nu

Øboere har plads til eftertanke

BlivØbo.nu

Tillykke!

Da Sammenslutningen af Danske Småøer blev stiftet i 1974 var forventningen, at de små øer ville blive tømt for beboere i løbet af en kort årrække. Så galt er det heldigvis ikke gået, og danske småøer er fortsat en vigtig del af vores fælles kulturarv.

Øerne oplever dog et stigende pres som følge af den befolkningsforskydning, Danmark i øjeblikket er præget af. Flere og flere flytter ind til de større byer, mens resten af landet i stigende grad affolkes.

Vi må ikke glemme, at det er en global tendens. Men vi må heller ikke overse, at det er en udfordring, som vi i fællesskab skal tage fat på.

Danmark har ikke som Norge store oliereserver, der kan fylde statskassen. Men vi har noget andet. Vi har viljekraft og engagement, og vi har en gennemgående innovativ tilgang til de forhindringer, samfundsudviklingen sætter op for os. Det viser især på øerne med iværksætterier og lokalt engagement. Det er godt gået.

Carsten Hansen

Regeringen er opmærksom på de demografiske og økonomiske udfordringer, de 27 småøer oplever.

Derfor har vi sat bredt ind med en række tiltag, som samlet set skal sikre gode rammevilkår for fortsat bosætning, liv og aktivitet i alle kroge af landet.

Den kommunale udligning sikrer for eksempel en mere ligelig økonomi imellem kommunerne, og med den seneste

justering i 2012 blev 400 mio. kr. flyttet fra de større byer til landområderne. Med Togfonden DK bindes landet endnu at bo, arbejde og besøge.

Sammenslutningens eget projekt om oprettelsen af en ø-ambassadør er blot et af de mange interessante projekter, som kan fremme og formidle den særlige ø-kultur samt styrker levevilkårene for beboerne på de 27 småøer.

Efterårets spekulation i medierne om afvikling af småøerne er jeg meget imod. Det strider direkte mod min holdning som socialdemokrat, og det som jeg ser som min opgave som minister. Samtidig ser det ud til, at der netop på de små øer hersker en oprigtig tro på, at der netop her kan skabes vækst og udvikling. Ved de seneste ansøgningsrunder til ø-støtten har antallet af ansøgere for eksempel været støt stigende og ligger nu på det højeste niveau i flere år. Samtidig vidner kvaliteten om, at virkelysten er stor. Jeg er derfor stolt at, at være minister for netop dette område.

Tillykke med de første 40 år i sammenslutningens vellykkede historie.

Carsten Hansen, minister for by, bolig og landdistrikter

EU-midler til ø-projekter

Småøernes virksomheder og foreninger har siden begyndelsen af 90'erne fået tilskud fra EU's Leader-ordning. Fra 2007 har det været Småøernes Aktionsgruppe, der har stået for fordelingen af disse Leader-midler.

EU-pengene er brugt både til konkrete investeringer i havne og i ø-virksomheder, men også til projekter, der har handlet om rådgivning, uddannelse og netværk. I 1993 fik fem sjællandske øer Ø-kontorer og ø-sekretærer med tilskud fra Leader II-ordningen, og Småøernes Fødevarerenetværk blev dannet i 2004 med støtte fra Leader+-ordningen. Senest har Småøernes Aktionsgruppe støttet en række større turisme-initiativer bl.a. på Sejerø/Nekselø, Tunø og de sydfynske øer.

Leader-ordningen bygger på et princip om at lokale grupper – med udgangspunkt i helt lokale behov og vilkår – skal prioritere og fordele tilskudskronerne. Fra 1994 til 2006 hørte Leader-ordningen således hjemme hos Sammenslutningen af Danske Småøer, men fra 2007 blev Småøernes Aktionsgruppe dannet til at varetage opgaverne med hjælp fra en ansat koordinator, som også har stået for vejledning, projektledelse og udviklingsarbejde.

I perioden 2000-2007 valgte Ø-sammenslutningen at bruge Leader-midlerne under overskrifterne „Landbrug og fødevarerproduktion“ og „IT-baserede distancearbejdspladser“. 24 projekter fik cirka 2.5 mio. kr. i den periode.

Fra 2007-2013 har Småøernes

Aktionsgruppen fordelt cirka 30 mio. kr. til 170 ø-projekter. En ny Leader-ordning træder i kraft i løbet af 2014, og i skrivende stund er det uvist, hvor mange midler, der tilfalder småøerne i den nye periode 2014-2020.

Udover Leader-ordningen har EU's Strukturfonde også i få tilfælde støttet projekter på de danske småøer. Nogle få forholdsvis store ø-virksomheder har fået investeringstilskud ad den vej, og Ø-sammenslutningen fik fra 1998 til 2005 penge fra *Socialfonden* til Småøernes Uddannelsesafdeling. I 1994-1999 blev der desuden i den såkaldte Mål 5b-ordning givet EU-tilskud til en række investeringer og projekter hos landmænd på småøerne.

Morten Priesholm

40 år er jo ingen alder

Sammenslutningen af Danske Småøer har eksisteret i 40 år! Ingen tid, hvis man kigger bagud, men dog alligevel noget af en bedrift, at øer spredt ud over hele Danmark har holdt sammen i 40 år! For Ø-sammenslutningen består nemlig af 27 meget forskellige øer – med lang eller kort sejltid, mange eller få indbyggere, en fantastisk natur med eller uden højder og gode eller mindre gode mobil- og bredbåndsforbindelser.

På trods af forskellighederne er der rigtig mange ting, der – ud over det, at der er vand rundt om os – binder os sammen. Kampen for at opretholde bæredygtige helårssamfund på alle områder for folk i alle aldre, samt når vi mødes til generalforsamlinger eller seminarer: Denne udefinerbare men stærke fællesskabsfølelse der umiddelbart opstår mellem øboere, og som jeg er sikker på også er en af årsagerne til at Ø-sammenslutningen stadig består.

En anden årsag er selvfølgelig, at småøernes problemer ikke er løst. Vi har stadig brug for, at der er flere, der får øjnene op for småøernes herligheder og fællesskabstilbud og bosætter sig hos os. Øernes landevej – færgerne – kræver stadig kamp, strandbeskyttelseslinje, randzoner, postbetjening, akutberedskab, erhverv og meget mere er stadig emner, der optager os.

Hvis man læser Ø-sammenslutningens „skabelseshistorie“, var det „udviklingen“ i samfundet, der blev en af anstødsstene til, at foreningen blev skabt, og så selvfølgelig også det, at der blandt øboerne var den rette mand på rette sted – nemlig Bjørn Karbo fra Askø, som havde den rigtige kombination af engagement, idealisme og via sine gode formulerings-evner var i stand til at sætte småøerne på dagsordenen.

Og måske er det i virkeligheden også „udviklingen“, der i dag er med til at kitte Ø-sammenslutningen sammen. Med den seneste kommunalreform var sloganet jo – i al fald over for kritiske øboere – at de nye store kommuner ville få økonomisk power og så ville f.eks. udgifterne til færgefarten jo næsten ikke kunne mærkes. På mange øer er det nu ikke lige det, man har oplevet!

Og så alligevel...

Ø-sammenslutningen formåede gennem sine første leveår at skabe landspolitisk

Dorthe Winther, Omø. Formand siden 2010

bevågenhed om de danske småøer, som senere resulterede i, at Folketingets Ø-kontaktudvalg blev nedsat – i dag erstattet af Udvalget for Småøer. Der har været og er stadig en positiv politisk opmærksomhed om småøerne fra alle folketingspartier. Man tager gerne på ø-ture og deltager i vores årsmøder, modtager delegationer, diskuterer og lytter. Der er fra alle partier stor konsensus om ø-sagen: De danske småøer skal bevares som helårsbeboede samfund.

Ø-sammenslutningen har gennem årene italesat mange problematikker overfor ministre og udvalg. På nogle områder har det givet bonus i form af dispensationer i eksisterende love, øget tilskud eller en forfordeling af midler på trods af, at vi trods alt kun er knapt 5000 mennesker.

Og i og med vi nu har fået vores egen Minister, oplever vi, at øerne også på ministerplan sættes på dagsordenen.

Småøerne på dagsordenen

Men der er også brug for fortsat at debattere og italesætte livet på småøerne. Hvis der skal bo folk på småøerne – også om 40 år – ja så skal strømmen fra land til by vendes. Vi skal fortsat gøre opmærksom på småøerne som gode steder at bo og leve det hele liv, vi skal have gang i mere erhverv, bl.a. inden for fødevarerproduk-

tion og turisme og frem for alt skal rammevilkårene være i orden.

Vi hører ofte, når vi diskuterer – især med kommunalpolitikere – at vi jo selv har valgt at bo på en ø, og det er jo selvfølgelig sandt. Vi er godt klar over, at vi ikke har et stort bibliotek lige om hjørnet, vi forlanger ikke lys på hvert gadehjørne, vi ved godt, at vores børn formentlig aldrig kommer til at gå i vuggestue eller børnehave, men i stedet klarer børnepasningen hos en kompetent dagplejer. Vi er godt klar over, at på mange områder skal vi selv – og det gør vi også! Vi tager ansvar for det sted, vi bor og dets udvikling – i høj grad.

Men der er altså nogle basale ting, der skal være i orden, og dem vil og skal vi fortsat kæmpe for. Derfor er vi øboere og Ø-sammenslutningen der også om 40 år.

Dorthe Winther, formand for Sammenslutningen af Danske Småøer

Fra den gamle formand

„Vi er ikke en protestbevægelse. Vi er ikke imod noget. Vi er for noget. Vi er for, at de danske småøer skal overleve som bæredygtige samfund“. Det var cirka sådan jeg hørte Bjørn Karbo formulere sig, da han i 1974 var blevet den nystiftede Ø-forenings første formand. Det er en definition, jeg fuldt ud kan tilslutte mig, og samtidig tilføje, at der ikke er noget mere livsbekræftende end at arbejde for, at der fortsat findes fastboende beboere, som kan forvalte Danmarks naturperler - de danske småøer - for eftertiden. Denne opgave har jeg været så privilegeret at få lov til at være med til, i 7 år som næstformand og derefter 20 år som formand.

Hvordan har det så været?

På den ene side: En udfordring, når øernes sag skal forhandles med embedsmænd og politikere i kommuner, regionen og folketing. For der står jo meget på spil. Det handler om ø-samfundenes overlevelse.

På den anden side: Opløftene og berigende at træffe så mange engagerede øboere, som har hver deres historie at fortælle. Og som brænder for deres ø.

Men det relevante spørgsmål er selvfølgelig: Hvad er der sket til gavn for øerne i den periode? En af de første opgaver som nyvalgt formand, var lobbyarbejdet med at få øerne godkendt som berettigede til at få del i EU's strukturfonde (LEADER programmerne). Det var ikke noget, man lige havde forestillet sig på Borgen, at øerne skulle være en del af. Men det lykkedes, og i de godt 20 år er der gennem LEADER kommet rigtig mange støttekroner ud til småøerne.

Hvert år i forbindelse med finansloven er alt i spil, og også støtten til projekter på de små øer (Ø-støtten). Det er gået lidt op og ned, men med god hjælp fra folketingets ø-udvalg, og ø-venlige embedsmænd har vi kunnet fastholde en bevilling. Ø-støtten blev indført i 1984 og har ligget på 1-3 millioner årligt. Da Bent Hindrup (Enhedslisten) sad i folketinget, fik han afsat 3 millioner ekstra om året i 4 år til denne ordning. I år 2000 fik Enhedslisten gennemført den fri færgerese til øboere.

Igennem en række år var der et fast beløb på finansloven på 3 millioner til investering i nye færger. Men midt i 90'erne skete der noget, der gjorde dette

Henry Larsen, Sejerø. Formand fra 1990 til 2010

beløb helt utilstrækkeligt: På grund af nogle uheld på store passagerfærger (Estonia og Scandinavian Star) begyndte søfartsstyrelsen at skærpe kravene til de små færger ganske betydeligt. Og nogle færger fik simpelthen deres dødsdom. Samtidig med at der nu skulle bygges flere nye færger, steg prisen på jern til det dobbelte. Efter mange forhandlinger og i godt samarbejde med nogle ø-kommuneborgmestre fik vi overbevist folketinget om, at der nu skulle helt andre beløb til.

Støtten til færgedrift var fra starten en tredeling mellem stat, amt og ø-kommunerne. Men da amterne i forbindelse med kommunalreformen blev nedlagt, måtte vi igen i forhandlinger for at sikre os at amternes tredjedel ikke forsvandt ud i den blå luft. Samtidig erfarede vi, at staten ikke mere bevilligede beløbet til kommunerne som målrettet til færge-støtte, men at det indgik i den samlede udligning. Det var vi ikke begejstrede for. Vi kunne frygte, at når beløbet ikke mere udbetaltes særskilt, som færge-støtte, kunne det give nogle kommuner gode ideer om anden anvendelse af pengene.

Vi havde derfor forhandlinger med daværende indenrigsminister og kommunalreformator Lars Løkke Rasmussen. Det første punkt, amternes andel, var ikke et problem. Det overtog staten. Det andet derimod ville han ikke ændre på.

Vi har fået gennemført at ø-landmænd får „bjergbondestøtte“. Det kompenserer for noget af den ekstraomkostning, der er ved at drive landbrug på øerne.

Vi har også i samarbejde med øernes

fiskere været i forhandlinger for at bedre deres vilkår. Vi opnåede nogle fordele, om end det ikke var meget.

Ja, det har handlet rigtig meget om penge

Men penge er ikke alt. Der kan også være eksempler på lovgivning, som er uhen-sigtsmæssig på småøerne:

I forhandling med fhv. miljøminister Svend Auken fik vi mulighed for dispensation for 300m strandbyggelinien, og mulighed for helårsbeboelse af sommerhuse.

Vi fik også i samarbejde med de andre EU øer og med god støtte fra skotske EU-parlamentsmedlemmer forhindret udlicitering af ø-færger.

Alt hvad vi har opnået, har kun været muligt fordi nogle af dem, der har siddet på magten, har haft en særlig forkærlighed for ø-sagen. Der har været mange, men jeg vil især fremhæve Miljøministrene Chr. Christensen, Svend Auken og Hans Chr. Schmidt og ø-udvalgsformændene Elisabeth Arnold, Holger Graversen og Preben Rudiengaard.

Slutord

Har der været nederlag? Skuffelser? Bestemt. Det, der har været sværest at leve med, er de skoler, der er nedlagt. Og at andre funktioner forsvinder fra øerne.

Har der været kritik af formanden? Ja da. Engang imellem oven i købet også berettiget!

Men når jeg nu på en dejlig forårsdag nyder naturen i sadlen på min island-ske hest „Solfari“, og lader tankerne gå tilbage, er det kun de gode minder, der fylder sindet. Alle de herlige øboere jeg har mødt. De årlige repræsentantskabsmøder og generalforsamlinger, hvor linjen for foreningens arbejde fastlægges. Og de efterfølgende festaftener hvor nogle øboere underholder på slap line, medens andre i dybsindige samtaler og alvorlige miner når frem til geniale løsninger for øerne. De livlige debatter på bestyrelsesmøder. De utallige rejser til møder sammen med næstformænd og sekretariatsledere. At spille violin på en pub på en lille irsk ø ude i Atlanterhavet. De 27 øer med hver deres særpræg. Anholts ørken, Furs fossiler, Mandøes diger og turen ud på Koresand og meget, meget mere.

Det er Danmarks mest spændende formandspost!

Henry Larsen

Udvalget for Småøer ønsker tillykke

I år (2014) har Sammenslutningen af Danske Småøer 40 års-jubilæum. Folketingets relation til sammenslutningen har i det meste af denne periode været varetaget af Ø-kontaktudvalget (indtil 2011) og herefter af Udvalget for Småøer.

Baggrunden og tidspunktet for Ø-kontaktudvalgets nedsættelse fremgår ikke helt klart af Folketingets arkiver. Folketingets Præsidium tog i 1983 ifølge et referat fra arkiverne til efterretning, at Ø-kontaktudvalget blev etableret på gruppebasis i 1981, som et særligt uofficielt udvalg, at en medarbejder i Folketingets administration var udvalgets sekretær, og at udvalget kunne rette henvendelse til Præsidiets, hvis udvalget ville på studietur til småøer.

Det fremgår endvidere af referatet, at Ø-kontaktudvalget var et utraditionelt udvalg både på den måde, som det var oprettet, og ved udvalgets sammensætning med et medlem fra hver partigruppe uanset gruppernes størrelse.

Ø-kontaktudvalget kan dermed spores tilbage til 1981, men der har givetvis også forud for dette været kontakter mellem sammenslutningen og Folketingets partier og folketingsmedlemmer.

Ø-kontaktudvalgets sagsområde og arbejdsformer m.m. var ikke nærmere beskrevet i Folketingets forretningsorden eller i andre regler og forskrifter. Ø-kontaktudvalget fungerede i praksis som et kontaktudvalg mellem Folketingets partier og sammenslutningen. Ø-kontaktudvalget tog forholdsvis regelmæssigt på studiebesøg til småøer.

I 2011 drøftede Folketinget, om Folketinget skulle oprette et særligt landdistriktsudvalg, som skulle beskæftige sig med forholdene og udviklingen i landdistrikter og yderområder. Drøftelsen fandt sted i sammenhæng med en drøftelse om, hvorvidt Folketinget skulle reducere antallet af folketingsudvalg. Drøftelsen mundede ud i, at Folketinget vedtog beslutningsforslag B 135 den 19. maj 2011.

B 135 indebar, at Folketinget efter førstkommande folketingsvalg, som et nyt stående udvalg skulle nedsætte Udvalget for Landdistrikter og Øer. Udvalget skulle bl.a. overtage de opgaver, som hidtil var varetaget af Økontaktudvalget, der som følge heraf blev nedlagt.

Det fremgik imidlertid af forarbejderne til B 135, at Udvalget for Landdistrikter og Øer i lyset af de særlige forhold, som gælder for småøerne, skulle

Hans Chr. Schmidt

nedsætte et underudvalg, som i særlig grad kan følge vilkårene for og udviklingen på småøerne.

Efter folketingsvalget i september 2011 nedsatte det nyvalgte Folketing de stående udvalg, herunder Udvalget for Landdistrikter og Øer, som har 29 udvalgsmedlemmer. Udvalget for Landdistrikter og Øer nedsatte herefter et særligt udvalg for småøer (Udvalget for Småøer).

Udvalget for Småøer har 10 udvalgsmedlemmer, som vælges blandt medlemmerne af Udvalget for Landdistrikter og Øer efter forholdstalsvalg. Formand og næstformand for Udvalget for Landdistrikter og Øer er tillige formand og næstformand for Udvalget for Småøer.

Udvalget har således bevæget sig fra oprindeligt at være et kontaktudvalg mellem sammenslutningen og folketingsgrupperne til nu at være et folketingsudvalg, som i sin arbejdsform ligner de stående udvalg, dog med de afvigelser der følger af at være et udvalg i et udvalg.

Formelt står udvalget stærkere end hidtil, da dets nedsættelse er forudsat i forarbejderne til Folketingets Forretningsorden. Det tolker udvalget således, at det vil kræve en egentlig ændring af forretningsordenen, hvis nogen skulle få den tanke at nedlægge udvalget.

Selv om udvalget således formelt er styrket, og at det er udsædvanligt, at under 5000 øboere som sådan har sit eget folketingsudvalg, er det væsentligste spørgsmål imidlertid, hvor stærkt småøernes forhold står på den politiske dagsorden.

De danske øer er en del af Danmarks identitet, og alle danskere har en – som regel meget positiv – relation til øerne. Det ændrer imidlertid ikke ved, at småøerne som andre yderområder er meget udfordret i disse år, og at et kompetent

talerør, som kan varetage småøernes interesser over for politikere og andre beslutningstagere, er påkrævet, hvis småøerne skal bevares som levende helårssamfund. Denne funktion udfører Sammenslutningen af Danske Småøer ud fra de givne forudsætninger på udmærket vis.

Man skal også være opmærksom på, at koblingen mellem sammenslutningen, som varetager småøerne og øboernes interesser, og udvalget/ordførerne, som varetager partiernes holdninger, er en nødvendig del af praktisk politik. Det er derfor også glædeligt, at der – efter udvalget opfattelse – er et fantastisk godt samarbejde mellem udvalget og sammenslutningen.

Dette udelukker dog på ingen måde, at også andre – f.eks. beboerforeninger eller beboere på småøer – kan tale øens eller egen sag over for udvalget, udvalgsmedlemmer og andre folketingsmedlemmer. Det sker heldigvis også i et betydeligt omfang.

Udvalget lægger i sit arbejde stor vægt på at få et indtryk af forholdene på småøerne ved at besøge dem. Det giver en meget mere konkret og nærværende forståelse af livet på øerne, og de udfordringer der kan være forbundet med det, end det, som man kan læse sig til. Og frem for alt giver det mulighed for samtaler og diskussioner med beboerforeninger og øboer.

Udvalget anmoder normalt beboerforeningerne om at sammensætte et program for udvalgets besøg, så beboerforeningerne får mulighed for at fremvise og fortælle om det, som de finder mest væsentligt.

Udvalget er imidlertid under besøg på øerne, som en nyskabelse begyndt på også at afholde borgermøder, hvor udvalget inviterer øens beboere til en fri og åben diskussion om udfordringerne ved at bo i et yderområde.

Udvalget for Småøer har siden udvalgets oprettelse i efteråret 2011 besøgt Venø, Fur, Egholm, Sejerø, Strynø og Birkholm. Udvalget forventer i løbet af 2014 at besøge Agersø, Omø og Tunø.

Jeg vil gerne på hele udvalgets vegne ønske tillykke med jubilæet. Tak for et formidabelt samarbejde, tak for gode og vedvarende indspark til den helt nødvendige debat om øerne og tak for mange gode fælles oplevelser.

Hans Chr. Schmidt, MF og formand for Udvalget for Landdistrikter og Øer

Fire tiår med ø-fællesskab

Når Sammenslutningen af Danske Småøer i år kan fejre sit 40 års jubilæum, så skyldes det en modreaktion på reformer, og at aktive initiativtagere på øerne blev hjulpet godt på vej af et radioprogram.

Spiren til en sammenslutning

Der var nok især to ting, som var baggrund for Ø-sammenslutningens opståen. For det første kommunesammenlægningen i 1970, hvor småøerne gik fra at have været selvstændige enheder med sogne-

råd til at blive en del af „store“ – i al fald i den tids målestok – fastlandskommuner. Det var der helt klart ingen begejstring for – hverken hos fastlandskommunerne, og bestemt heller ikke hos øboerne. For det andet udgav Miljøministeriet i 1973 „Det første Notat vedr. Det offentlige Politik for De Små Øer“, som siden af øboere blev døbt „Det sorte Notat“. Notatet afskrev nemlig stort set alle øer under 500 indbyggere nogen som helst form for overlevelsesmuligheder.

I Danmarks Radio besluttede Gytté

Rue, der dengang var ansat ved programmet „Familiespejlet“, at hun ville besøge de små øer. Her sammenkaldte hun til møder og fortalte om „Det sorte Notat“, og siden inviterede hun i januar 1974 en række øboere til et 4-dages ø-parlament på kursuscenter Laugsgården i Nordsjælland, hvorfra der hver dag blev lavet radioudsendelsen: Familiespejlets Ø-parlament. Her blev kimen lagt til det, der senere på foråret skulle blive til Sammenslutningen af Danske Småøer.

1974-1983

Ø-sammenslutningens grundsten blev lagt på den stiftende generalforsamling på Strynø i 1974. Koordinatoren af „Projekt Ø-forening“ Jens Bech fra Strynø havde efter flere måneders forarbejde lavet et udkast til vedtægter og inviteret de 26 øer, der faldt indenfor den selvgjorte definition på en små-ø til stiftende generalforsamling på Strynø. Repræsentanter fra 16 øer mødte for første gang frem til noget, der siden skulle vise sig at blive en fast tradition inden for Ø-sammenslutningen – nemlig måden hvorpå vores generalforsamlinger afholdes. Det foregår selvfølgelig på en ø, med rundtur i traktortrukne vogne, generalforsamling i forsamlingsalen, aftenfest og privat indkvartering.

Søndag den 24. marts 1974 blev Sammenslutningen af Danske Småøer en realitet med 16 øer som medlemmer. Bjørn Karbo, Askø valgtes som foreningens første formand, Knud Mogens Bech-Christensen, Sejerø som næstformand, Jens Bech, Strynø som sekretær og Niels Kold, Strynø som kasserer.

Allerede i 1976 var foreningen vokset til 21 øer og i 1983 blev Hjortø optaget som den 27. ø, og Ø-sammenslutningens medlemskreds så ud, som den vi kender i dag.

Svær økonomi

På de første mange generalforsamlinger var økonomien et stort problem. Der var opgaver nok, men ingen økonomi ud over øernes medlemsbidrag. Alt skulle foregå ved frivillig arbejdskraft.

I 1974 modtog man et engangstilskud fra Miljøministeriet på 10.000 kr. og det samme fra Fyns Amt, men

Svend Erik Hansen, Omø er en af de få – om ikke den eneste øbo, der har været med siden Ø-sammenslutningens fødsel. Svend Erik deltog i dagene på kursuscentret Laugsgården og senere i den stiftende generalforsamling på Strynø. Svend Erik er i dag ø-repræsentant for Omø og har som sådan siddet i Ø-sammenslutningens bestyrelsen tre gange.

herefter så det sort ud. I 1976 ansøgte Ø-sammenslutningen for første gang alle ø-kommuner og ø-amter om et tilskud svarende til 1/80 af de beløb, som de pågældende modtog i færgestøtte, hvilket resulterede i 70.000 kr. Man fremsendte lignende ansøgninger med skiftende held de kommende år.

„Det sorte Notat“ lægges væk

Allerede i maj 74 blev den nydannede forening indbudt til møde med Miljøminister Holger Hansen. Her vandt øernes synspunkter så meget genklang hos minister og embedsmænd, at der blev udsendt en opfordring til amter og kommuner om en lempeligere fortolkning af by- og landzoneloven på småøerne, ligesom der blev nedsat en embedsmandsgruppe til at se på økonomisk

hjælp til besejling af småøerne. Samtidig tilkendegav ministeren, at nu burde man lægge „Det sorte Notat“ bag sig, og resultatet blev, at man allerede nogle år efter udgav „Andet Notat vedr. Det offentlige Politik for De Små Øer“ med den væsentlige forskel, at Notatet nu var udarbejdet i samarbejde med Ø-sammenslutningen og at notatet slog fast, at øerne burde bevares som levende samfund, og at stat, amt og kommune burde gå sammen om at støtte færgedriften til småøerne.

Færgestøtteordninger

Efter dygtigt lobbyarbejde fra Sammenslutningens side kom den første driftsstøtte til små-ø-færger i august 1975. Den gjaldt foreløbig for en tre-årig forsøgsperiode og opererede med en tredeling af tilskuddet mellem stat, amt og

kommune. Tilskuddet blev fordelt efter en fordelingsnøgle, der var udarbejdet på baggrund af beboertal, sejlængde, landbrugsjord i drift samt antallet af erhvervsaktive.

Planstyrelsen indstillede i 1978 til Finansudvalget, at man forlængede forsøgsperioden med endnu 3 år. Samtidig lovede Ø-sammenslutningen at gå i gang med en undersøgelse af færgestøttens virkninger. I 1980 udkom „2. rapport fra Småøerne“ – med undertitlen „Færgestøtteordningen af 13.8.75 – dens resultater og følgevirkninger“.

Rapporten gennemgik støtteordningen og påpegede adskillige mangler, men slog alligevel fast som hovedkonklusion, at færgestøtteordningen havde æren for de fremgangstendenser, som havde været på over halvdelen af øerne. I 1984 blev færgestøtteordningen en del af Ø-støtte-loven.

Masser af aktiviteter

Både på det politiske plan og blandt øboere var der et højt aktivitetsniveau. I 1978 stiftede man Ø-sammenslutningens Skoletjeneste med sognepræst Jens Th. Hansen, Drejø som leder, for at imødekomme alle de forespørgsler fra grupper og enkeltpersoner om livet på småøerne. Ligeledes stiftede man Småøernes Boligtjeneste med Knud Jensen, Neksøl, som leder. Det var et Ø-kartotek over familier, der ønskede at bosætte sig på en lille ø.

Det blev også i dette årti, at landmændene på småøerne blev udnævnt til bjergbønder og dermed kunne opnå „bjergbondestøtte“.

I 1977 afholdt foreningen sit første ø-seminar for øboere. Det blev afholdt på Hjarnø med temaet: „Kommunikation med offentlige myndigheder“. Det blev en stor succes og satte gang i afholdelse af flere seminarer de kommende år. I 1978 på Avernakø afholdtes „Evaluering af færgestøtteordningen“, i 1979 på Endelave „Ø-skoler“, i 1980 på Venø „Sundhed på øerne“, i 1981 på Hjarnø „Skippermøde“, i 1981 og 1982 på Drejø „Beskæftigelse og Genhusning“ og i 1983 på Fejø „Iværksætterseminar“.

Folketingets Ø-kontaktudvalg

Som noget helt særligt lykkedes det Ø-sammenslutningen – ikke mindst på Bjørn Karbos foranledning – at samle en række politikere, som syntes, det var en god ide med et sted, hvor man kunne tale uformelt sammen om tingene. Dette samarbejde blev senere formaliseret, og Folketingets Ø-kontaktudvalg blev en

Fortsættes på side 8

Avisudklip fra Ø-sammenslutningens stiftelse den 24. marts 1974 på Strynø. Bjørn Karbo, Askø og Jens Bech, Strynø var begge aktive medspillere i Ø-sammenslutningens tilblivelse. Bjørn Karbo var formand for Ø-sammenslutningen i 20 år, Jens Bech drev Ø-sammenslutningens sekretariat de første ti år fra sit hjem

Deltagere i seminar om sundhed på ø-rundtur på Venø i 1980

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE SMÅØER

sekretariatet
Strynø
5900 Rudkøbing   telefon 09-51 2515   giro 125 58 86

Tak for din henvendelse til Ø-sammenslutningens sekretariat ("Ø-kontoret"). Vi har med glæde mærket os, at du ikke synes fremmed over for tanken om at blive "helårs-øbo", og vi vil meget gerne hjælpe dig med på et realitetsbetonet grundlag, at virkeliggøre dit ønske.

Ø-sammenslutningen var fra start – og endda før sin stiftende generalforsamling – en aktiv formidler af bolig til potentielle tilflyttere. Bemærk det første logo med de tre røde cirkler.

Fortsat fra side 7

del af forretningsordenen i Folketinget. Udvalget blev dermed nedsat efter hvert folketingsvalg og bestod af en repræsentant fra hvert parti, hvoraf en blev udpeget som formand. Det blev hermed understreget, at ø-sagen er politisk, men ikke partipolitisk!

Ud over at Ø-sammenslutningen kunne mødes med udvalget og frem-

lægge forskellige problematikker, har Folketingets Ø-kontaktudvalg gennem årene været på mange ø-besøg og oplevet øboernes virkelighed.

I dag kan vi drage nytte af den fantastiske fremsynethed hos de første Ø-sammenslutningsfolk, som vidste, at det var altafgørende for øernes udvikling, at der var nogen til at tale vores sag på tinge.

Folketingets Ø-kontakt udvalg bestod i 30 år, indtil det i 2011 blev omdannet til Udvalget for Landdistrikter og Øer, hvorunder øerne nu har deres eget Udvalg for Småøer.

Generalforsamling på Femø, 1977: Ø-rundtur med traktorer på stribe

1984-1993

Fod under eget bord

I 1980 blev småøerne egnsudviklingsområder og i 1984 lykkedes det Ø-sammenslutningen at få status som regionalt erhvervskontor for småøerne. Dette og den stadig øgede mængde arbejdsopgaver gjorde, at man på generalforsamlingen i 1984 på Venø besluttede at nedsætte en arbejdsgruppe, der skulle fremkomme med forslag til placering af et permanent bemandet sekretariat ud fra de værtstilbud, som var indkommet fra øerne.

På en ekstraordinær generalforsamling senere på året fremlagde arbejdsgruppen et enstemmigt forslag om at pege på 1. Avernakø, 2. Strynø og 3. Lyø som mulige placeringer af et ø-kontor. Avernakø blev vedtaget. Til Avernakøs fordel talte, at Avernakø Menighedsråd vederlagsfrit ville stille op til 2 tdr. land præstegårdsjord til rådighed som byggegrund for økontor med tilhørende kursuscenter. Ø-sammenslutningen søgte Planstyrelsen om et årligt driftstilskud, og i 1985 modtog man 350.000 kr. og i 1986 0,5 mil. kr. I 1986 ansattes Ø-sammenslutningens første sekretariatsleder, Frans Hejgaard, der med kone og barn flyttede til Avernakø. Ligeledes blev Asger Anderskov, Bjørnø ansat under jobskabelsesordningen i 4 måneder til at opbygge turist- og erhvervsområdet samt yde sekretærhjælp.

Det var dog ikke bare ligetil at skaffe midler til at bygge et ø-kontor og kursuscenter, så i 1988 flyttede man ind i et lejet

Tom Asmussen, sekretariatsleder fra 1992-99 og Henry Larsen, formand fra 1990-2010 ved Generalforsamlingen på Avernakø i 1994

hus på Avernakø. Senere opgav man tanker om et kursuscenter og endte med at købe det lejede hus til sekretariat. I 1991 fratrådte Frans Hejgaard jobbet som sekretariatsleder, og Tom Asmussen begyndte 1. maj 1992.

Småøerne på finansloven

Med starten af 1980'erne kom småøerne for alvor på finansloven. 1. januar 1984 trådte Ø-støtteloven nemlig i kraft. Loven hed „Lov nr. 620 af 21. december 83 om støtte til de små øsamfund“ og sikrede først og fremmest, at den midlertidige færgestøtte blev permanent, og at der nu også kunne ydes støtte til vedligehold af vejforbindelsen til Mandø.

Der ud over indeholdt loven også den såkaldte § 4-støtte, hvor miljøministeren i særlige tilfælde kunne yde støtte til projekter, forsøgsordninger mv., der havde betydning for sikringen af levevilkårene på de enkelte øer, og Ø-støtten så dermed dagens lys. I 1984 var der afsat 1,2 mil. kr., som kunne ydes enten som tilskud eller lån. Ansøgninger om tilskud eller lån blev forelagt „Embedsmandsudvalget vedr. de små øer“ ligesom Ø-sammenslutningen havde mulighed for at komme med en udtalelse, inden Planstyrelsen traf endelig afgørelse. I 1987 vedtog Folketinget en ny Ø-støttelov, der betød en forhøjelse af tilskuddet til færgedriften, en forhøjelse af den såkaldte §4-projektstøtte til 2,2 mil. kr. samt sikring af et årligt tilskud til Ø-sammenslutningens sekretariat på 0,5 mil. kr.

Færgestøtte og støtten til sekretariatet fortsatte, mens projektmidlerne i

Ø-støtten op gennem årtiet til trods for Ø-sammenslutningens kraftige modstand blev udsat for skiftende regeringers spareknive.

En epoke er slut

På generalforsamlingen på Fur i 1990 trådte Bjørn Karbo tilbage efter 16 års virke som formand for Ø-sammenslutningen. Han blev hyldet for sin kæmpe store indsats af både ø-folk og politikere, og i hans sted valgtes Henry Larsen, Sejerø. Som ny næstformand blev Asger Anderskov, Bjørnø konstitueret.

Nye arbejdsområder

I 1987 blev der på Femø afholdt et færge-seminar, som mandede ud i et forslag om dannelse af Småøernes Færgeselskaber, der efterfølgende holdt stiftende generalforsamling i 1988.

I 1990 godkendes de danske småøer som udviklingsområder i EF, og Agnethe Nørgaard, Anholt blev deltidsansat i Ø-sammenslutningen med sekretariatsbi-stand for EF-programmet Leader. Senere overtog Birgit Rasmussen rollen som projektkoordinator i Leader-programmet.

Poul Henning Hansen blev ansat som turistmedarbejder med arbejdsplads på Fur.

I 1990 vedtog Ø-sammenslutningen sin første handlingsplan efter længere tids debat. Her fastlagde man en lang række arbejdsopgaver for bestyrelse og sekretariat og foretog en prioritering af de „ø-politiske“ arbejdsopgaver. En konsekvens heraf var afholdelse af den første Ø-konference i 1991 i Faaborg for ø-kommuner, ø-amter, folketingspolitikere, embedsmænd fra ministerier og styrelser samt Ø-sammenslutningens

bestyrelse og medarbejdere. I sammen- draget fra konferencen pegedes der bl.a. på behov for løsningsmodeller for fær- geforbindelserne, behov for initiativer på boligområdet, samarbejde med kommu- nerne om initiativer på sundhedsområdet og større smidighed i administration af love og regler på arbejdsmarkedsområdet. Planstyrelsen blev nedlagt i 1993 og arbejdsområderne vedrørende øerne overføres til Skov og Naturstyrelsen. De afholdt i 1993 endnu en Ø-konference, denne gang med temaet færger.

I 1993 fik alle øer stillet en telefax til rådighed for at lette kommunikatio- nen mellem øerne og den store verden udenfor. Øboerne blev desuden tilbudt fjernundervisningskursus i turisme, og Ø-sammenslutningen indgik en aftale om markedsføring i Larsen sommerhusudlej- ningskataloger.

Logo Småøernes Færgeselskaber, tegnet af Peter Blay

Generalforsamling på Fur, 1990

Generalforsamling på Agersø, 1987

Miljøminister Svend Auken og embedsmænd fra Skov- og Naturstyrelsen m.fl. under besøg på Lyø i august 1994

Generalforsamling på Baago, 1993

1994-2003

Småøerne bliver digitale

Fjernundervisning, hvor PC og modem blev stillet til rådighed derhjemme, hjemmeside, digitale debatrum, emailnetværket Ø-forum og Småøernes Idebank med hjemsted på Anholt – jo der var grøde i den digitale udvikling i disse år. Mens der var rigtig mange øboere, som havde svært ved at se, hvad det kunne bruges til, åbnede der sig for andre nye horisonter. Bl.a. tilbød kontorfællesskabet Småøernes Erhvervsservice Aps v. Lis Jørgensen, Bjørnø i 1999 administration og bogføring via nettet.

Projekter

Op gennem 90'erne havde Ø-sammenslutningen flere projekter på bedding, bl.a. finansieret gennem EU's Mål 5 B-midler. Som vejleder for dette område blev Søren Knudsen, Hjarnø ansat i 1998. I 2002 ansættes Charlotte H. Hansen som ny Leaderkoordinator.

Dansk Småø-turisme

Turisme blev i denne periode en fast bestanddel af Ø-sammenslutningens arbejdsområder. I 1995 udgav man med støtte fra Skov- og Naturstyrelsen en folder for hver enkelt medlemsø. Det blev en stor succes, og folderen blev efterspurgt langt op i 00'erne både af øerne og turister.

Med tilskud fra Erhvervsministeriets turismenetværksordning søsatte Ø-sammenslutningen projektet Dansk Småø Turisme. Efter en foranalyse om muligheder og perspektiver, som Susanne Brøgger stod for, nåede man frem til ansættelse af Vibeke Fenger, Venø som turistchef i netværket Dansk Småø Turisme i februar 1998. Dansk Småø Turisme formåede frem til sin lukning i 2005 at sætte småøerne på turismelandkortet, bl.a. gennem salg af pakketure.

Kurser og uddannelse

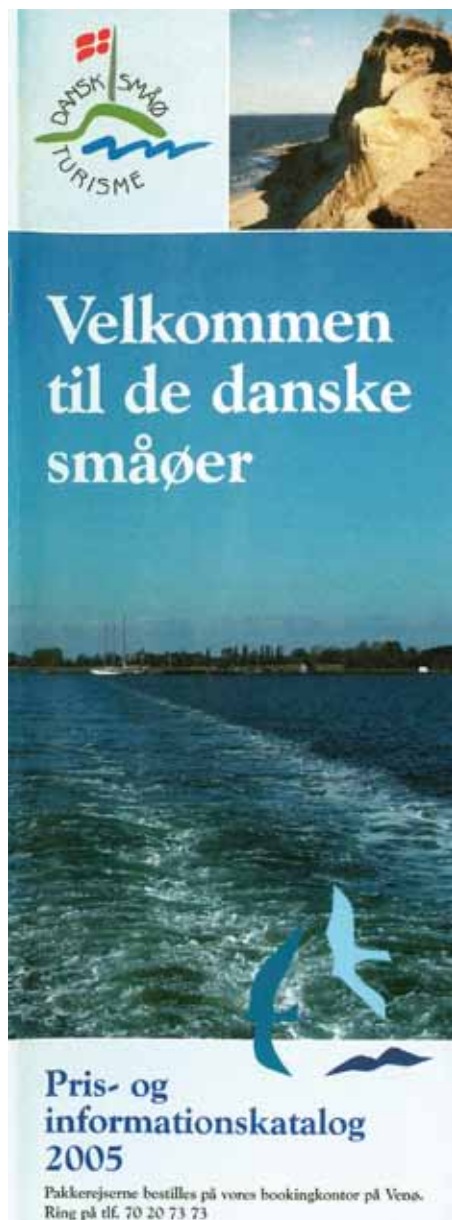
Siden sin start havde Ø-sammenslutningen arrangeret seminarer med forskelligt indhold. I slutningen af 1994 tog man kontakt til Toft Consulting, der i samarbejde med andre aktører f.eks. Frit Oplysningsforbund, ITAI og Svendborg Navigationsskole udarbejdede et kursuskatalog med 36 forskellige kur-

Ø-lympiade startede i 1984 på Fejø og har siden været afholdt af øerne på skift. Her fra Ø-lympiade på Avernakø i 1995

Ø-børn ligger i „sildeben“ på lejrskole på Endelave, 1994

Katalog fra Dansk Småø Turisme 2005

ser – lige fra „tag kørekort på en uge“ til „kirketurisme på øerne“. Formålet med kurserne var ”at få de unge som bor på øerne eller er flyttet fra øerne i gang med erhvervsaktiviteter, som kan give dem selv erhvervs muligheder på øerne, og som kan styrke øernes potentiale”.

Som opfølgning på disse kurser, hvoraf ikke alle selvfølgelig blev til noget, søgte man et uddannelses- og opkvalificeringsprojekt i Socialfonden. Man fik midler til både individuel erhvervs mæssig uddannelse, efteruddannelse og omskoling af øboere og til afholdelse af kurser. Det betød at man i 1998 ansatte Dorthe Winther, Omø som uddannelsesvejleder. Dorthe blev afløst af Susanne Ernst, Hjarnø i 2000.

Men nogle øboere kunne også selv tage hånd om at mødes. Ø-skolerne afholdt i 1994 deres første fælles ø-lejrskole på Endelave under temaet Gys, Gøgl og Glæde. Siden da er det blevet til adskillige inspirationskurser for lærerne, on-line-projekter samt 8 fælles ø-lejrskoler til glæde for elever, forældre og personale.

Investeringsstøtte, udlicitering og gratis transport til øboere

Mange færger stod over for udskiftning i midten af 90'erne, og efter et stort lobbyarbejde vedtog Folketinget en ny færgerstøttelov i 1998, hvormed staten bl.a. ydede et tilskud på 1/3 af den årlige ydelse til afdrag på lån til færger og færgelejer.

Trods store anstrengelser fra trafikministeren og et enigt trafikudvalg lykkedes det ikke at rokke ved EU's regel om at ø-færger fra år 2000 skulle i udbud. Trafikministeren fastholdt dog, at man kunne dele licitationen op i 2 faser – en interesstilkendegivelsesfase – og hvis der kom seriøse henvendelser en egentlig licitation. Det viste sig dog efter den første licitationsrunde, at det var stor ståhej for ingenting, da slutresultatet blev, at alle færger fortsatte med samme operatør. Enhedslisten fik som en del af Pinsepakkens trafikforlig indføjet, at der pr. 1. januar 2001 skulle være gratis sejlsads for øboere og deres cykler, ifald de rejste i privat ærinde. Pga. nogle EU-regler om konkurrenceforvridning gjaldt det ikke, hvis man som øbo rejste i forbindelse med sit erhverv. Aftalen om frirejse til øboere blev forlænget i 2006.

Tænk tank

Hvordan kan øerne være proaktive og ikke bare altid være i defensiven? Hvorfor er det ikke os, der sætter vores egen

Fortsættes på side 12

Generalforsamling på Oro, 1999

I 2011 var Danmark vært for det årlige møde i ESIN: 40 europæiske øboere fra 8 lande mødtes på Sejro

Ø-sammenslutningen har gennem hele sin historie haft blikket rettet ud over landegrænserne. Først med besøg i Danmark af irske og estiske øboere, med genbesøg i Estland og Irland, hvor Ø-sammenslutningens formand Henry Larsen nærmest stod fadder til den irske ø-organisation og i 2001 med dannelsen af ESIN – European Small Islands Network. Formålet med samarbejdet er at styrke de enkelte øers muligheder for fortsat at være helårsbeboede samfund, at give øboere mulighed for at udveksle erfaringer og at få indflydelse på EU's udviklingspolitikker til fordel for de små ø-samfund.

ESIN har gennemført et stort projekt under EU-programmet Interreg III, hvor øboere fra europæiske lande mødtes til seminarer med forskellige temaer. Repræsentanter for de ti medlemsnationer i ESIN mødes en gang om året og drøfter de fælles udfordringer for småøerne i Europa.

Forsat fra side 11

dagsorden for vores egen verden? Dette var nogle af tankerne, der lå bag den indbydelse som tidligere ministre, skuespillere, forskere og andet godfolk fik til at deltage i en tænketank. Deltagerne skulle „ud over rampen“ og komme med forslag til, hvordan øerne kunne finde nye veje. Resultatet blev et stort katalog med forslag, hvoraf nogle var mere fremsynede end andre.

Ny sekretariatsleder og nyt sekretariat

Tom Asmussen opsagde sit job og 1. november 1999 blev Nana Nyhuus

Henriksen ansat. Ved en ekstraordinær generalforsamling i 2000 besluttede man at sætte sekretariatet på Avernakø til salg.

I den følgende tid bølgede debatten for og imod placering af sekretariatet på en ø. Lå det bedre i København, tæt på Folketing og andre samarbejdspartnere, eller burde vi gå foran og vise, at selvfølgelig kunne en landsdækkende interesseorganisation drives fra en ø?

Efter en ansøgningsrunde, hvor adskillige øer bød ind, besluttedes det, at et nyt sekretariat skulle ligge i lejede lokaler på Smakkecentret på Strynø.

Nana Nyhuus stoppede som sekretari-

atsleder, men fortsatte som erhvervs- og udviklingskonsulent og 1. januar 2001 flyttede Claus Jensen med kone og 3 børn til Strynø for at påbegynde jobbet som sekretariatsleder. 1. februar blev Bodil Nyborg ansat som kontorassistent. Ved generalforsamlingen på Venø i 2001 stoppede H.C. Hansen, Aarø, efter 10 år som næstformand og i stedet valgtes Dorthe Winther, Omø.

2004-2013

Et af de helt tunge arbejdsområder i Ø-sammenslutninger er og har altid været bosætningen. For hvordan bliver vi flere, hvordan stopper vi affolkningen og hvordan får vi fortalt, hvor dejligt der er på de danske småøer, så der også er nogen, der lytter?

Ø-sammenslutningen har flere gange gennemført bosætningskampagner. I 2004 ansatte man Marianne Purup til at lede bosætningskampagnen: ø-liv.nu. En af hovedingredienserne var en åben ø-dag på alle småøer i Danmark. 23 ud af Ø-sammenslutningens 27 medlemsøer deltog og inviterede Danmarks befolkning til deres øer Grundlovsdag 2004. Mange pressemeddelelser og en ny hjemmeside www.øliv.nu dannede optakten til kampagnen, som fik sloganet: „en dag, en uge – et liv“.

Bosætningskampagnen blev en stor succes med mange besøgende og stor opmærksomhed om øerne, så i 2012 besluttede bestyrelsen at foreslå en gentagelse af en fælles bosætningskampagne – denne gang under sloganet: Bliv øbo.nu. Det blev besluttet, at øerne skulle drage til storbyerne midt i maj for at promovere øerne som gode steder at bo og leve. De sjællandske og lollandske øer

Folketingets Ø-kontaktudvalg på Tunø, 2011

tog til København, de fynske til Odense og de jyske til Århus. Det blev en fantastiske oplevelse, og mange gæster fandt vej til de efterfølgende åben ø-dage på øerne. De fantastiske plakater med de rammende slogans fra kampagnen kan ses på forsiden af dette jubilæumsskrift. Forhåbentlig har vi med kampagnen sået det frø i folk, at et liv på småøerne også er en mulighed.

Småøernes Fødevarer-netværk har et registreret varemærke for Ø-specialiteter

Mange af Ø-sammenslutningens repræsentantskabsmøder er afholdt på Næsbylund Kro i Odense. Her i 2011.

Seminar på Mandø for bestyrelser, 2012

I 2011 blev der holdt seminar om udvikling af handlingsplaner på Strynø

Kommunalreformen og generelle bloktilskud

Endnu en kommunalreform! Sådan var der mange, der tænkte, da det blev klart, at de danske kommuner endnu engang var for små, og at det ville være meget bedre med større og dermed – mente nogen – mere økonomisk bæredygtige kommuner.

Debatten om kommunalreformen stod på længe i foreningen. Argumenter for og imod lød på generalforsamlinger, repræsentantskabsmøder og i Ø-postens spalter. Da der i 2005 var høring om forslaget til kommunalreformen, havde man diskuteret sig frem til følgende: Støtten til færgedriften skulle være øremærket, og der skulle sikres en rimelig repræsentation af øboere i færgernes bestyrelser; skolerne skulle sikres gennem lovgivning, og staten skulle medfinansiere driften af skolerne med 2/3; der skulle i forbindelse med sygdomsberedskab tages udgangspunkt i øernes forskellighed, men at kommunerne blev pålagt at etablere et akutberedskab, hvis den enkelte ø ønskede det; der skulle nedsættes et høringsberettiget ø-udvalg, hvor sager med relevans for ø-samfundet kunne behandles. Hvis den enkelte ø ønskede det, kunne udvalget tillægges ansvar for en del af den kommunale forvaltning; støtten til unge øboeres ungdomsuddannelse skulle opretholdes med samme finansieringsgrad som hidtil.

I april 2005 satte Ø-sammenslutningen den kommende kommunalreform og de høringssvar, som Ø-sammenslutningen havde givet, under lup på en konference på Christiansborg. Regeringen imødekom ikke øboernes synspunkter, men de blev vendt og drejet og mødte stor lydhørhed. Den gennemførte kommunalreform i 2007 betød, at færgestøtten til småøerne og tilskuddet til unge under uddannelse blev omlagt til et generelt bloktilskud bestående af driftsstøtte, investeringsstøtte og et særtilskud, som 6 kommuner havde opnået.

Fortsættes på side 14

Forsat fra side 13

Omlægningen af investeringsstøtten betød, at kommunerne nu skulle spare op til udskiftning af færger. Da dette var problematisk for de kommuner, der stod over for en nyanskaffelse, og som jo ikke kunne nå at spare op, besluttede Folketinget i 2008 at afsætte en pulje på 260 mil. kr. til nye færger.

I 2014 kastes færgestøtten endnu engang op i luften – denne gang med 15 mil. kr. ekstra som følge af udligningsreformen. I dag består tilskuddet til ø-kommuner af et generelt bloktilskud, der desværre ikke er øremærket, trods utallige ønsker om dette til politikere – ikke blot fra Ø-sammenslutningen, men også fra de mange øboere, som politikerne har mødt på deres rundture til småøerne.

Småøernes fødevarenetværk

Efter et fødevareseminar på Strynø i 2003 fik Ø-sammenslutningens Leader+ koordinator og et par innovative fødevareproducenter med midler fra Landdistriktpuljen i 2004 skabt det økonomiske grundlag for at arbejde videre med at opstarte et netværk, der kunne fremme salg af kvalitetsfødevarer fra de danske småøer. I efteråret 2005 blev Småøernes Fødevarenetværk stiftet på Fur. Siden er det blevet til adskillige projekter, rejsehold og seminarer til glæde for småøernes fødevareproducenter.

Posten skal ud!

Eller også skal den ikke. I al fald blev beboerne på Birkholm af Post Danmark bedt om selv at hente deres post på fastlandet. Det betød bare lige, at så kunne man altså ikke komme hjem igen samme dag! Til alt held blev den sag, efter et langt politisk pres, manet i jorden, og posten igen bragt ud til beboerne på Birkholm. I 2013 vedtog Folketinget en ny postlov, som desværre særbehandler småøerne negativt, idet det specifikt nævnes i loven, at der kan opsættes brevkasseanlæg på havnen på øer med op til 1000 husstande.

Gratis førstehjælpskurser

I 2006 betød finanslovsaftalen mellem regeringen og Dansk Folkeparti, at der blev afsat 1 mil. kr. til gratis førstehjælpskurser til beboere på danske småøer. Årsagen var, at beboere på de mindste danske øer typisk ikke har så hurtig adgang til sygehuse og akut lægehjælp som resten af befolkningen.

Beredskabsforbundet stod for uddannelsen og i 2008 kunne de kære Skarø som den ø, hvor flest – 72% af øboerne – havde gennemført førstehjælpskurserne.

Dorthe Winther og Henry Larsen

Skarø Beboerforening modtog en check på 10.000 kr. På de følgende pladser kom Neksøl og Baagø, der blev belønnet med henholdsvis 7.500 og 5.000 kr.

Ildsjæle takker af og nye kommer til

Endnu en æra i Ø-sammenslutningens historie var forbi, da foreningens formand gennem 20 år (og 7 år som næstformand) stoppede ved generalforsamlingen på Hjarnø i 2010. Ikke fordi han var træt af at være formand eller træt af at kæmpe øernes sag, som han sagde, men fordi det bare skulle være nu.

Som ny formand blev Dorthe Winther, Omø valgt og som næstformand valgte Eva Terkelsen, Bjørnø.

På sekretariatsfonden besluttede Claus Jensen i 2011, at nu ville han følges med sin familie tilbage til København. I hans sted blev Lise Thillemann Sørensen, Strynø ansat.

Ø-skolelærere på kursus på Anholt, 2007

Generalforsamling på Lyø, 2011

På Leader+ projektet blev Morten Priesholm ansat som koordinator i 2004. Han fortsatte også i den næste EU-periode 2007-13 i Småøernes Aktionsgruppe (LAG) som koordinator.

Og så alt det andet

Højhastighedsforbindelser, mobildækning, bopælspligten – ikke mindst aktualiseret af Claus Meyers æbleplantage på Lilleø, cykel-projektet, masser af mini-ster-, udvalgs- og embedsmandsbesøg, konferencer, færgesekretariat, deltagelse i Københavns Kulturnat i Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter og Folkemødet på Bornholm, nyt målsætningsprogram, finanslove og meget mere. Sammenslutningens historie er beskrevet meget kort på disse sider, meget mere kunne have været fortalt, og prægtige øboere hevet frem. Når man sådan ser Ø-sammenslutningens historie samlet, kommer man til at tænke på denne sentens af Piet Hein: „Slid men vid, ting tager tid“.

Dorthe Winther

*

Hvornår var vi hvor?

Generalforsamlinger i Ø-sammenslutningen holdes på medlemsøerne, hvor værtsøens beboerforeninger lægger et stort arbejde i arrangementerne. Indkvartering af ø-repræsentanter, afholdelse af generalforsamling, festligt aftenarrangement og den traditionsrige rundtur på værtsøen indgår, når øboerne mødes hos hinanden. Siden starten i 1974 har generalforsamlinger og jubilæer været holdt som følger:

1974 Strynø, stiftende generalforsamling	1994 Avernakø
1974 Endelave, 1. ordinære generalforsamling	1995 Femø
1975 Sejerø	1996 Omø
1976 Aarø	1997 Barsø
1977 Femø	1998 Drejø
1978 Mandø	1999 Strynø, 25 Års jubilæum
1979 Tunø	1999 Orø
1980 Drejø	2000 Mandø
1981 Omø	2000 Odense, ekstraordinær generalforsamling
1982 Fejø	2001 Venø
1983 Orø	2002 Fejø
1984 Strynø, 10 års jubilæum	2003 Sejerø
1984 Venø	2004 Odense, 30 års Jubilæum
1985 Anholt	2004 Femø
1986 Skarø	2005 Egholm
1986 Femø, ekstraordinær generalforsamling	2006 Aarø
1987 Agersø	2007 Fur
1988 Hjarnø	2008 Endelave
1989 Bjørnø	2009 Omø
1990 Fur	2010 Hjarnø
1991 Sejerø	2011 Lyø
1992 Aarø	2012 Agersø
1993 Baagø	2013 Orø
1994 Strynø, 20 års Jubilæum	2014 Strynø, 41. generalforsamling og 40 års jubilæum

Baggrundsfoto: Generalforsamling på Aarø, 1977

I 2013 deltog småøerne for første gang i Folkemødet på Bornholm

Generalforsamling på Endelave, 2008

27 småøer i Danmark

Sammenslutningen af Danske Småøer – i daglig tale „Ø-sammenslutningen“ – er en interesseorganisation for 27 af de beboede danske småøer. Geografisk er øerne fordelt over hele landet, og øerne har det til fælles, at de:

- ikke er landfaste
- ikke er selvstændige kommuner
- at de fungerer som helårssamfund med under 1200 beboere

Sammenslutningen

af Danske Småøer

Jubilæumstillæg til Ø-posten nr.155,
Sammenslutningen af Danske Småøer.
ISSN-0105-4325.
Redaktion: S sammenslutningens bestyrelse og Lise
Thillemann Sørensen
Layout: Erik Steenstrup Dyhr
Kildemateriale: Ø-posten nr. 1-154 (1974-2013) og
Ø-sammenslutningens bibliotek og billedmateriale.

Ø-Posten udgives med tilskud fra Ministeriet
for By, Bolig og Landdistrikter.
Tryk: SvendborgTryk. Oplag: 4300
Redaktionen afsluttet 7. marts 2014
Ø-Posten: S sammenslutningen af Danske
Småøer, Strynø Brovej 12, 5900 Rudkøbing
Tlf. 62 51 39 93
E-mail: sekretariatet@danske-smaaer.dk